

Negyven év munkái lesznek láthatók Záborszky Gábor életmű-kiállításán, a Ludwig Múzeumban

Az utolsó képei démonokról szólnak

Záborszky Gábor festőnek januárban nyílik életmű-kiállítása a Ludwig Múzeumban. Kezdetben a pop art és a hiperrealizmus hatott rá leginkább. Már fiatalon résztvevője volt a velencei, majd a párizsi biennálénak. Grafikai munkái is megjelentek a világ nagy kiállításain. Érdeklődése fokozatosan a primer anyagokban lévő kifejezések és az archaizálás felé fordult.

BÓTA GÁBOR

– Egy életmű-kiállítás lehet nagy öröm, de lehet rémisztő is, mert azt az érzést kelti, hogy valami lezárult.

– Én tiltakoztam is az ellen, hogy ezt a tárlatot életmű-kiállításnak nevezzük. Mondtam, hogy azért szeretnék még ezt azt csinálni. Bár rohamosan öregszem, ez kétségtelen. A kurátorok úgy gondolták, a 65 évem – ami már 66 lesz jövőre, mire megnyílik a kiállítás – indokolja hogy életmű-kiállításnak hívjuk. Egy egész emelet a Ludwig Múzeumban az enyém lesz, ez tényleg nagy kihívás. Negyven esztendővel ezelőtti műveket is kiállítunk. Elég nehézkes ezeket összeszedni múzeumokból, gyűjtőktől. Az első képeim 1976-ból lesznek láthatók, akkor még a Fiatal Művészek Stúdiójához tartoztam.

– Ellenzéki helynek számított, betöltött kiállítások is voltak ott.

– Igaz, de velem valahogy nem volt súlyosabb probléma. Ebből az időszakból a Rétegződés című absztrakt munkámat állítjuk ki, és lesz egy Déry Tibor-portrém, ennek is absztrakt, konstruktivista alapja van. Szerettem Déryt és az akoriban megjelent Napok hordaléka című könyvét. A könyv is apró történetekből áll össze, a festményen is van egy elég szigorú geometrikus rend, ebbe vannak beépítve bizonyos absztrakt hullámok és Déry fotója. Kicsit követtem a könyv szerkezetét. Még egy igazán régi képem lesz, Sáv a címe, vízszintes sávokból áll, és a középsőben egy vibráló vörös gesztus. Kényes dolog a festék, ha nem jó a minősége, akkor el is tűnik. Nagy öröm, hogy ennyi év után úgy ragyog a piros, hogy az csuda.

– Kapásból az absztrakthoz vonzódott?

– Igen, ez volt szimpatikus. Szerencsém volt, főiskolás éveimben kint jártam Amerikában, és ott sok mindent láttam.

A pop art akkor kezdődött, itthon még csak az volt a maximum, hogy hallottunk róla. Én meg kint szinte mindent láthatam. És aztán visszajöttem. Mindenki csodálkozott, amikor megláttak itthon, hogy hát mi történt, miért jöttem haza?

– És miért?

– Itt voltak a barátaim, szüleimmel akkor kezdtünk egy jó nagy házat építeni, amiben dolgozni is tudtam, és a feleségemet már megismertem. Sok minden itthon tartott, miközben kint hihetetlen mennyiségű információt kaptam. Ezek az élmények is beépültek az absztrakt világomba. Aztán rendszeresen fotót kezdtem használni.

– Ez látszólag ellentmond az absztraktnak, hiszen kimonodtan valóságos, reális.

– Igen. De van egy tapintható, az érzelmeknek szóló világ, és van egy inkább értelmi, ide tartozik a mechanika, így a fotó is. Nekem nagyon jól összeállt ez a két pólus. Amerika után eljutottam Stockholmba is, ahol a nagybátyám mint jövőkutató dolgozott. Svédországot abban az időben nagyon érdekelte a műanyag, és persze engem is elcsábított ez a lehetőség. A 80-as évek munkáit erősen meghatározta. A víztiszta poliészterből tudtam például igen naturalisan tölcsákat megjeleníteni a képen, ahol emellett megjelent a fotó, mint az értelmi pólus.

– Nem félt attól, hogy jó néhányan nem értik meg, mit akar?

– Ettől se harmincévesen, amikor ezt csináltam, se most nem félek.

– Soha nem festett csendéletet vagy hagyományos portrét?

– Azért csináltam. A főiskolán általában hagyományos portrét, csendéletet kellett készíteni. Festettem is ezeket. Nem is volt semmi gond addig, amíg véget nem ért a főiskola. Dönteni kellett, hogy na tessék,

Záborszky Gábor: a világnak egy szebb oldalát szeretném nézni, de ez mind nehezebb FOTÓ: VAJDA JÓZSEF

akkor most mit csináljak? Sokat segített a két év továbbképző Kocsis Imrénél a murális művészeti tanszéken. És lassan kialakult számomra a gesztusra meg a geometriára épülő két pólus. A geometria racionális, a gesztus az érzel-

mes rész, a két véglet konfliktusából vagy kapcsolatából áll össze a tartalom.

– A papír hogyan vált az ön számára központi anyaggá?

– Ez már jóval később, a kilencvenes években történt. Bár

festőszakon végeztem, mindig érdekelt a grafika. Nagyon sok szitanyomatot készítettem a kezdetekkor. Elég hamar jöttek a külföldi biennálékra a meghívások, és grafikát sokkal könnyebben ki lehetett küldeni külföldre, mint festményt. A

grafikán keresztül közelítettem a papírhoz, mind jobb és jobb papírt kerestem hozzá. Egy kolléga segítségével eljutottam a budafoki papírgyárba, ahol volt egy kísérleti műhely ipari célra. Az ott dolgozók nagyon türelmesek voltak, és mindenfélét kipróbálhattam, önhettem papírokat. Kezdttem nagyon jó, vastag papírokat használni. Tudtam tárgyakról is lenyomatokat készíteni. Egy nagy asztalosprésszel nyomtam meg a papírt, ami rászáradt a formára. Olyan pontosan átvette szinte minden rezdülését, hogy csaknem ott volt a kész tárgy. Aztán a megnyomott papírra a bizonyos mértékig transzcendens anyagnak számító aranyat is felhasználtam. Ezzel a van és nincs, a lét nemlét kérdését is elő lehetett hívni. Innen jutottam el magához a papírmasszához. A hordókban szinte folyós állapotú papírmasszát üveghálóval megerősítettem, és az adott száradási időben hajtogatni kezdtem. Itt is használtam az aranyat, ezüstöt. A két pólus itt is jelen volt, a tapintásra ösztönző, puha, meghajtott, érzéki papír és a kemény, fémbevonat egyes helyeken. Így alakultak ki belőle távoli világokra nyíló kapuk.

– A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja, ez jelent politikai hovatartozást, kiállást is?

– Meghívtak, és én ennek nagyon örültem. Nagy megtiszteltetés ehhez a szakmai társasághoz tartozni. Nem nevezném politikai állásfoglalásnak, mert abban az időben ez volt az Akadémia. A Magyar Művészeti Akadémia akkoriban egy baráti társaság volt. Csak napjainkban a politikai akarat tette nagy hatalmú szervezetté.

– A mindennapok meg sem érintik? Az például, hogy mi történik a menekültekkel, foglalkoztatja? Néz híradót, hallgatja a híreket?

– Persze, és akkor mindjárt rossz kedvem lesz.

– A politikai eseményeknek nincs a műveire hatásuk?

– Biztos, hogy a hangulatom befolyásolja azt, amit csinálok, nem véletlen, hogy az utolsó képeim démonokról szólnak. A világnak egy szebb oldalát szeretném nézni, de ez mind nehezebb, állandóan zúg az agyam. Hát mit mondjak, nem érzem nagyon jól magam.